

සාඤ්චි සහ භාරුත් කැටයම් කෙරෙන් පිළිඹිබු වන බෞද්ධාගමික සන්නිවේදන ලක්ෂණ

සඳමාලි කමල්වන්දු බද්දේගම¹

සාඤ්චි සහ භාරුත් කැටයම් පිළිබඳ විමසීමේ දී මෞර්ය කාල පරිච්ඡේදය වැදගත් වේ. මෞර්යයන් විසින් නිර්මාණය කරනු ලැබ ඇති කලා නිර්මාණ සුවිශේෂ අරමුණු සම්පිණ්ඩනය කොටගත් දෘශ්‍ය සන්නිවේදන මාධ්‍යයක් ලෙස හැසිරවූ සාඤ්චි සහ භාරුත් කැටයම් විස්තර කිරීම මෙහි මූලික අරමුණ වේ. සාඤ්චි ස්තූපයට සපේක්ෂ ව විමසීමේ දී භාරුත් ස්තූපය ප්‍රමාණයෙන් කුඩා වුව ද සාංචි ශිල්පියා වඩා පැහැදිලි හා නිරවුල් ආකාරයෙන් බුද්ධ චරිතය සහ ජාතක කතාවන්හි අවස්ථා නිරූපණය කිරීමට භාරුත් ශිල්පියා සමත් ව ඇත. බුද්ධ චරිතයේ ආශ්චර්යවත් අවස්ථා ඉතා සැලකිල්ලෙන් තෝරාගෙන ඇති බව බුද්ධෝත්පත්තිය, බුද්ධත්වය, ප්‍රථම ධර්මදේශනය සහ බුද්ධ පරිනිර්වාණය යන සිදුවීම් සතර කැටයම් මඟින් ඉදිරිපත් කර ඇති ආකාරයෙන් පැහැදිලි වේ. එනම් බුද්ධෝත්පත්තිය මහමායා දේවියගේ සිහිනය ලෙස ද බුද්ධත්වයට පත්වීම සුජාතා දේවියගේ කිරි ආහාර පූජාව සහ මාර පරාජය පිළිබඳ දර්ශන මඟින් ද ප්‍රථම ධර්ම දේශනය ධර්ම දේශනාව කැටයම මඟින් ද පරිනිර්වාණය වශයෙන් කුසිනාරාවේ මල්ල රජ දරුවන් තමන්ට හිමි වූ ධාතු කොටස් ලබාගැනීම නිසා ප්‍රීතියට පත් වීම ස්තූපයට සම්බන්ධ කිරීම ද සුවිශේෂ වේ. මේ අනුව සාඤ්චි සහ භාරුත් ස්තූපවල කැටයම් නිර්මාණය කිරීමේ දී නිර්මාණ ශිල්පියා හට බෞද්ධාගමික සාහිත්‍ය පිළිබඳ මනා වැටහීමක් තිබුණු බව ප්‍රකට වන කරුණකි. ඉහත කරුණු සනාථ කරගැනීමේ දී සාංචි සහ භාරුත් කැටයම්වල දැකිය හැකි ආකෘතිය, තේමාව සහ ශෛලිය පිළිබඳ ඔවුන් විසින් දක්වන ලද ශක්‍යතාව ඉවහල් විය.

ප්‍රමුඛ පද: භාරුත් කැටයම්, සන්නිවේදනය, සාඤ්චි කැටයම්, අවස්ථා නිරූපණය

¹ දෘශ්‍ය කලා සැලැස්මකරණය සහ ප්‍රාසංගික කලා ඒකකය, ලලිත කලා අධ්‍යයනාංශය